

**МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ
ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА
ПО ХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА**

**Обществено допитване относно научното становище за диетични
референтни стойности на натрий**

Обща информация

Европейският орган по безопасност на храните (EFSA) провежда обществено допитване по своя проект за научно становище, относно оценката на диетичните референтни стойности (DRVs) за натрий и свързания с него протокол. Допитването се провежда с цел събиране на коментари и данни от заинтересованите страни, които да могат да се използват за да се направи максимално прецизна оценка.

Като част от оценката е систематичния преглед на литературните данни по отношение на връзката между приема на натрий и ползите за здравето, в частност здравето на сърдечно-съдовата и костната системи.

Панелът на EFSA по диетични продукти, хранене и алергии (NDA) е разработил протокол за събирането, подбора, оценката и интегрирането на доказателствата. Протоколът е разработен в съответствие с подхода "Прометеус" на EFSA за използване на данните и доказателствата в научните оценки.

Заинтересованите страни се приканват да представят коментари по предложения протокол и другите части от оценката до 12 ноември 2017 г.

Проектостановището и протоколът ще бъдат преразгледани в светлината на получените коментари, и завършената оценка, включително и препоръките за DRV, ще бъдат предоставени за второ публично допитване.

Детайли:

Проектопротоколът на EFSA се прилага към липсващите раздели на научното становище, а именно: оценката на възможните взаимовръзки между приема на натрий и ефектите върху здравето, в това число връзката доза - отговор и интегрирането на различните позиции при определяне на DRV.

В съответствие с политиката на EFSA по отношение на откритостта и прозрачността и с цел EFSA да получи коментари от научната общност и заинтересованите страни, е стартирано обществено допитване относно проектодокументите, разработени от Панела NDA.

При изпращане на коментарите се използват следните електронни шаблони:

- за коментарите по проекта за научното становище относно диетичните референтни стойности за натрий -

<http://registerofquestions.efsa.europa.eu/roqFrontend/consultation/doc/100>

- за коментари по проектопротокола -

<http://registerofquestions.efsa.europa.eu/roqFrontend/consultation/doc/101>

Двата документа са достъпни на електронната страница на EFSA, на следния линк: <https://www.efsa.europa.eu/en/consultations/call/170929>

Няма да бъдат взети предвид коментарите, които:

- се представят след крайната дата на общественото допитване;
- не са свързани със съдържанието на документа;
- съдържат оплаквания срещу институции, личности, неподходящи или обидни изявления или материали;
- са свързани с аспекти на политиката или управлението на риска, които са извън обхвата на дейностите на EFSA.

Ще бъдат взети под внимание коментарите, които са свързани с обекта на допитването. Всички изпратени коментари ще бъдат публикувани. Коментарите, изпратени от лица в лично качество, ще бъдат представени анонимно. Коментарите, представени официално от името на организация, ще се публикуват с името на организацията.

В проекта за научно становище се разглеждат диетичните референтни стойности (DRVs) за натрий. Оценката се извършва в съответствие с научното становище на Панела NDA, относно принципите за извличане и прилагане на DRV. Освен това при оценката е приложен 4-стъпков подход (планиране/извършване/проверка/доклад), описан в документа на EFSA относно принципите и процеса на използването на данни и доказателства ("Прометеус" подход) (EFSA, 2015).

Становището е структурирано, както следва:

- В Раздели 1-4 се предоставя съответната обща информация за елемента натрий. Информацията включва кратко въведение, химични характеристики, функцията, физиологията, метаболизма, взаимодействието с други хранителни вещества, биомаркери, информация за хранителните източници и данните за прием;

• Раздел 5 обхваща оценката на критериите (крайните точки), на които да се основават DRV's. При оценката се взема предвид следното:

- Биомаркери като показатели за нуждите от натрий;
- Проучвания за натриевия баланс;
- Показатели за нуждите от натрий по време на бременност и кърмене;
- Показатели за нуждите от натрий при деца;
- Връзката между приема на натрий и последиците за здравето.

• Раздел 6 описва интегрирането на наличните доказателства и извличането на DRV.

За тази цел Панелът ще обсъди количественото съотношение между приема на натрий и избрания критерий заедно със съответните несигурности, и ще включи различните позиции, където е приложимо. При определяне на DRV се следва концептуалната рамка за извличане на DRV, изготвена от EFSA (Панел EFSA NDA, 2010). В зависимост от наличните данни, могат да бъдат извлечени различните DRV's. В случай, че не може да се определят средните нужди (AR) и референтният прием на населението (PRI), може да се предложи адекватен прием (AI).

Общи характеристики на натрия.

Натрият (Na^+) е алкален метал с кристален строеж, с пореден номер 11 от периодична система на елементите. Притежава 13 изотопа, като само един натриев изотоп (^{23}Na) има стабилен характер. При нормална температура и налягане натрият е твърд метал. Натрият е силно реактивен както във водата, така и във въздуха и не се намира естествено в неговата елементарна форма, тъй като е силно активен и взаимодейства с много други елементи и съединения. В земната кора има изобилие от натриеви соли, като карбонати, нитрати, сулфати, борати и хлориди. Натриевият хлорид (NaCl) е натриева сол. Един грам натриев хлорид осигурява 0,4 g натрий и 0,6 g хлорид, а това представлява 17 mmol натрий и хлорид.

Натрият съществува като електролит Na^+ в телесните течности; това е доминиращият катион в екстрацелуларните флуиди.

Функциите на натрия са: участието му в контрола на обема и разпределението на общите телесни течности; осигуряване на клетъчно усвояване на разтворимите вещества и генериране чрез взаимодействия с калия на трансмембранните електрохимични потенциали.

Последиците за здравето, както от хроничните, така и на остриите дефицити и излишъци на натрий са свързани с разпределението на общата телесна вода и натрия в извънклетъчните и вътреклетъчните флуиди. Това е по-очевидно при острия дефицит и излишък, отколкото при дългосрочния прекомерен прием на натрий, включващ системното му натрупване в костите, мускулите и кожата. Характеристиките на остриите излишък и недостиг на натрий са предимно неврологични и възникват вследствие на нарушения в хомеостатичните системи, контролиращи хидратацията на мозъка и централната нервна система.

Всички непреработени храни съдържат натрий, макар и в малки количества. Съдържанието на натрий в сурово месо и риба обикновено е между 30 и 150 mg (1,3 и 6,5 mmol)/100 g. Плодовете и зеленчуци обикновено съдържат по-малко от 50 mg (2,2 mmol)/100 g.

Преглед на стойностите за прием на натрий

Държавите-членки на ЕС са определили различни стойности на прием на натрий, осигуряващи поддържането на положителен натриев баланс.

1. **За възрастни:** Например за немскоговорящите държави адекватният прием на натрий е 1,5 g/дневно; за скандинавските държави, приемът на натриев хлорид от по-малко от 6 g/ден или приема на натрий по-малко от 2,4 g/ден се счита за оптимален; за Италия е определен същия адекватен прием, както за немскоговорящите държави. Световната здравна организация (СЗО) не е определила DRV за натрий, но препоръчва намаляване на приема на натрий до <2 g/дневно (5 g/дневно натриев хлорид) за населението над 16-годишна възраст. Научният комитет за храните (SCF) пък счита за приемлив диапазона на прием от 0,575-3,5 g натрий на ден.

2. **За бебета и деца:** За немскоговорящите държави адекватният прием за бебета от 4 до 12 месеца е определен на 0,2 g/дневно. Адекватният прием на деца се екстраполира от адекватния прием на възрастни, вземайки предвид разликата в телесното тегло и растежния фактор. Данните от скандинавските държави показват, че намаляването на приема на натрий в ранна възраст е свързано с по-ниско кръвно налягане в по-късен етап от живота. При деца под 2-годишна възраст се препоръчва да се ограничи приема на натриев хлорид до 0,5 g/MJ (еквивалентно на 0,2 g/MJ натрий). За деца от 2-9 години се препоръчва да не се превишава приема на натриев хлорид от около 3-4 g/ден. СЗО също препоръчва намаляване приема на натрий при деца от 2 до 15 години.

EFSA приканва всички заинтересовани страни да представят своите коментари по проекта за становище и протокола.

Членовете на работната група по DRV за минерали и Панелът на NDA ще обсъдят получените коментари и ще променят протокола, когато това е уместно. През януари 2018 г. ще бъдат публикувани технически доклад, обобщаващ получените коментари и съображения и актуализирания протокол.

Източник: <https://www.efsa.europa.eu/en/consultations/call/170929>

Изготвил:

д-р Аксиния Антонова

главен експерт в дирекция „Комуникация на риска, обучение и Контактен център“ при ЦОРХВ

04.10.2017 г.